

TÜRKİYE EKONOMİSİNİN EMPERYALİZME BAĞIMLILIĞI ARTIYOR

24 Şubat 2021

Yıldırım Koç

Türkiye ekonomisi giderek derinleşen bir kriz içinde. Covid-19 salgını bu krizi daha da derinleştirdi. Tünelin ucunda gözüktüğü belirtilen ışığın, üzerimize doğru gelen bir trenin ışıkları olması olasılığı, ne yazık ki, epeyce yüksek. 2001 kriz sonrasında Kemal Derviş aracılığıyla Türkiye'ye dayatılan ve yıllardır uygulanan ekonomik politikalar Türkiye'yi emperyalizme giderek daha bağımlı hale getirdi. Emperyalist güçler, Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerini, Türkiye'nin dış politika tercihlerini etkileyebilmek için kullanıyor ve kullanacak. ABD Başkanı Trump'ın 2019 yılı Ocak ayında "Kürtleri vurursa Türkiye'yi ekonomik açıdan mahvederiz" tehdidi unutulmamalıdır. Türkiye ekonomisinin, Atatürk döneminde uygulanan planlı ekonomi ve devletçilik temelinde yeniden yapılandırılarak, emperyalizme bağımlılığının hızla azaltılması, Türkiye'nin geleceği açısından son derece önemlidir.

Mustafa Kemal Paşa 17 Şubat 1923 günü İzmir İktisat Kongresi'ni açış konuşmasında şöyle diyordu: "Siyasi, askeri muzafferiyetler ne kadar büyük olursa olsunlar, iktisadi muzafferiyetler ile taçlandırılmazlarsa, husule gelen zaferler payidar olamaz, az zamanda söner. Bu itibarla en kuvvetli ve parlak zaferimizin dahi temin edebildiği ve daha edebileceği faydalı semereleri tespit için iktisadiyatımızın, iktisadi hakimiyetimizin temini ve sağlamaştırılması ve genişletilmesi lazımdır."

TÜRKİYE EKONOMİSİ İTHALATA BAĞIMLI KILINDI

2001 ekonomik krizi sonrasında uygulatılan ekonomi politikasının temel noktalarından biri, aşırı değerli Türk Lirası idi.

Merkez Bankası verilerine göre, 1 ABD Doları, 18 Eylül 2001 tarihinde 1,5 liraydı. Türkiye'ye yüksek kâr beklentisiyle gelen sıcak para sayesinde, 2 Ocak 2008 tarihinde 1 ABD Doları 1,17 liraya kadar gerilemişti. 2001 yılından 2008 yılına kadar gerçekleşen enflasyona rağmen, Dolar kuru düştü. Böylece ithalat çok ucuzladı. Ucuzlayan ithalat, fiyat artışlarının düşük düzeyde tutulmasını sağladı. İthalat da özel sektörün ve devletin dış borcunda meydana gelen büyük artışla finanse edildi. Özel sektör, yurtdışından aldığı kredilerle ithalat yaptı; piyasayı ucuz mala boğdu. Ancak bu süreçte çok sayıda yerli işletme rekabet edemedi. Bu işletmelerin bir bölümü, yabancı sermayeye satıldı, bir bölümü kapandı. Ancak düşük oranlı enflasyon ve genişleyen tüketici kredisi olanakları, insanların refah düzeyini artırdı; müthiş bir tüketim çılgınlığı başladı. AKP de oyları aldı.

Bu sürece resmi verilerle bakalım.

YABANCI SERMAYE TÜRKİYE EKONOMİSİNE HAKİM OLDU

Önce ülkemizdeki yabancı sermayeli şirket sayısı.

Türkiye'de 2002 yılında yabancı sermayeli şirket sayısı 5443 idi. Bu rakam, 2018 yılında 58.954'e, 2019 yılı Haziran ayında 70.200'e yükselmişti. Yalnızca 2019 yılında kurulan yabancı ortaklı şirket sayısı 12.634 idi ve bu şirketlerin toplam sermayesinin yüzde 83,25'i yabancılarındı. Yıllardır "yerli ve milli" olarak bilinen birçok şirket, yabancılara satıldı. Türkiye'nin en büyük 500 sanayi şirketinin 123'ü yabancılara aitti. Türkiye'nin en büyük beş sanayi kuruluşunun dördü (Ford Otomotiv, Toyota, Tofaş, Oyak-Renault) yabancı sermayeli şirketti.

Yabancı sermayenin bankacılıkta payı yüzde 27,9, sigorta şirketlerindeki payı yüzde 70,4 ve Borsa İstanbul'daki payları yüzde 62,8 idi.

Bu dönemde, yerli büyük şirketlerin ve holdinglerin çoğu, yabancı şirketlerle tam bir uyum ve işbirliği içinde çalıştı; birlikte yüksek kârlar elde ettiler. Bu şirketler, ülkemizin milli çıkarlarını değil, kendi ve ortaklarının kârlarını artırmayı amaçladı.

DIŞ TİCARETTE EMPERYALİSTLERE BAĐIMLILIK ARTTI

Türkiye'nin ithalatı 2001 yılında 41,4 milyar dolardı; 2020 yılında 218,1 milyar dolara yükseldi. Buna karşılık Türkiye'nin ihracatı 2001 yılında 31,3 milyar dolardan, 2020 yılında 169,5 milyar dolara çıkabildi. Dış ticaret açığı hızla arttı. Dış ticaret açığının kapatılması için gerekli olan döviz ihtiyacı, Türkiye'nin emperyalist ülkelere ve kurumlara olan bağımlılığını artırdı.

Türkiye ihracatta emperyalist ülkelere bağımlıdır. 2020 yılında Türkiye'nin toplam ihracatı 169,5 milyar dolar oldu. İhracatta birinci sırayı 16,0 milyar dolarla Almanya almaktadır. İkinci sırada, 11,2 milyar dolarla Birleşik Krallık, üçüncü sırada 10,2 milyar dolarla ABD bulunmaktadır. Irak, dördüncü sırayı (9,1 milyar dolar), İtalya beşinci sırası (8,1 milyar dolar), Fransa altıncı sırayı (7,2 milyar dolar), İspanya yedinci sırayı (6,7 milyar dolar), Hollanda sekizinci sırayı (5,2 milyar dolar), İsrail dokuzuncu sırayı (4,7 milyar dolar) almaktadır.

Türkiye'nin ihracatında Rusya onbirinci sırada (4,5 milyar dolar), Çin Halk Cumhuriyeti ise onyedinci sıradadır (2,9 milyar dolar)

Emperyalist güçlerin ticaret ambargosu, Türkiye'nin döviz kazançlarına büyük bir darbe indirebilir.

Türkiye'nin ithalatında Çin Halk Cumhuriyeti, 23,1 milyar dolarla birinci sıradadır. Almanya, 21,7 milyar dolarla ikinci sırada, Rusya Federasyonu 17,9 milyar dolarla üçüncü sıradadır.

Ülkelerin milli paralarıyla dış ticareti sürdürebilmesinin mümkün olmadığı bu rakamlarla açıkça ortaya çıkmaktadır. 2020 yılında Çin'den 23,1 milyar dolarlık mal alınmışken, satılabilen yalnızca 2,9 milyar dolarlık maldır. Rusya'dan 2020 yılında 17,9 milyar dolarlık mal alınmış, Rusya'ya ancak 4,5 milyar dolarlık mal satılabilmektedir.

Artan ithalat bağımlılığı ve onun yarattığı döviz ihtiyacı, emperyalist güçlere bağımlılığı hızla artırmaktadır.

DIŞ BORÇLARIMIZ ARTTI

Türkiye'nin dış borcu hızla yükselmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın 19 Şubat 2021 tarihli raporuna göre, Türkiye'de kamu sektörünün toplam brüt dış borç stoku 2015 yılında 116,6 milyar dolardı. 2020 yılının üçüncü çeyreğinde 166,4 milyar dolara yükseldi. Özel sektörün dış borcu 2015 yılında 281,8 milyar dolardı; 2017 yılında 316,8 milyar dolara yükseldi. Ancak özel sektör, yaklaşan tehlikeyi gördüğü için, bu tarihten itibaren dış borcunu azaltmaya başladı. 2020 yılının üçüncü çeyreğinde özel sektörün dış borcu 247,7 milyar dolara inmişti. Merkez Bankası'nın dış borç stoku da dikkate alındığında, Türkiye'nin brüt dış borç stoku 2020 yılının üçüncü çeyreğinde 435,1 milyar dolardı.

Türkiye'nin dış borcunun çok büyük bölümü emperyalist ülkelerdeki finans kuruluşlarındadır.

Türkiye'nin dış borçlanmasında ödenen yüksek faiz dikkate alındığında, Türkiye'den önemli miktarda kaynağın bu yolla emperyalist güçlere aktarıldığı görülmektedir.

Artan ithalat ve dış ticaret açığı ve yükselen dış borç yükümlülükleri, Türkiye'nin döviz ihtiyacını karşılamada yeni borçlanmalara veya Türkiye'yi yabancı doğrudan yatırımlar veya sıcak para için cazip hale getirme çabalarına yol açmaktadır. Son dönemde faiz oranlarının artırılmasının amacı budur. Ancak bu uygulama da, ülke içindeki talebi ve yerli sermayenin yatırım eğilimini zayıflatarak, ekonomik krizi daha da derinleştirmekte, işsizliği daha da artırmaktadır.

Türkiye'nin cari açık sorunu giderek daha da büyümektedir. Cari açık 2018 yılında 21,7 milyar dolardı. 2019 yılında 6,8 milyar dolarlık cari fazla verildi. 2020 yılında ise cari açık 36,7 milyar dolar oldu. Cari açığın finansmanında da borçlanma ve döviz rezervleri kullanıldı.

Türkiye ekonomisinin emperyalist güçlere artan bağımlılığı Türkiye'nin dış politikada izlemeye çalıştığı bağımsızlıkçı politikaya büyük darbe indirmektedir. Çözüm, planlı ekonomi ve devletçiliktir; Atatürkçü dış politikadır.